

Locuinta Redactorului

si

Cancelaria Redactiunii

e in

Strata Morarilor Nr. 13.

Scrierile nefrancate nu se vor primi decat numai de la corespondenții regulari ai „Federatiunii.” Articoli tramsi si nepublicati se vor arde.

FEDERATIUNEA

Diurnal politico, literario, comercial si economico.

Va esî Mercuri-a, Vî... si Domineca.

Pentru Tofaleni.

Onorab. Dnu Ioanu Popu, protopopulu de Maria (in Maramatia), ni tramite spre publicare si inaintare la locu meniu urmatorie contribu pentru victimele baronului Aporu: dela Dsa 2 fl., Aloisia Popu nasc. Rediu, protopopesa 1 fl. 20 cr., Petru Oprisiu prentu in Berbesci 1 fl., Petru Salca prentu in Giulești 1 fl., Ioanu Dobossy prentu in S. Siugatagu 1 fl., Grigoriu Vasco prentu in Breba 1 fl., Timoteu Mihalec pr. in Cracesci 80 cr.; cu totul 8 fl. v. a.

An romanii locu in Constitutiunea magiara?

Doue corespondintie, — d'intre cari una d'in Cehul Selaginului se continua in Nr. de asta-di, — ni au venit despre alegerea de deputatu d'in Tasnadu, intemplata in 3 maiu. Telegramul publicat in Nr. 39 alu diuariului nostru spuse ca la aceasta alegere s'a escatu bataia infioratoria d'in partea magiarilor si ca do i romani fure omoriti. Ambele corespondintie ni deseriu in coloile cele mai triste violentie produse prin magiari pentru a nimici reusirea signa a candidatului romanu, Vasiliu Popu. E dreptu, ca presedintele comisiunei electorale, — magiaru de a chistu, — a cerut unu escadronu de dragonieri pentru sustinerea leniscei, inse, precum observa unul d'intre corespondintii nostri, urmarile au arestatu cu totul alta, si a nume: escadronulu a venit intr'ajutoriulu magiarilor, ca acesti a se pota insulta pre alegatorii romani cu totu feliulu de injurie si atacuri. Alegatorii romani, in numeru de 1200 insi, au observatu cea mai perfecta lenisce, era alegatorii magiari, cari erau in minoritate, au inceputu a macelari pre romani, numai ca acesti a se fia constrinsi a cede fortiei loru brute. Romanii, loiali si respectandu legile, cerura sistarea votisarei indata ce alegatorii magiari recursera la uciderile si omorurile cele mai brutal. Presedintele comisiunei, chiamatu de a sustien legea, respunse, ca nu poate decide nemicu pana nu se va convinge de adeverulu faimei. Dupa-ce se convinse despre adeveru, se dechiară ca, de-si „au morit u duoi-trei romanii si cati-vatas au ranit u,” elu nu vede destula causa pentru sistarea alegerei, ca ci langa mes'a de votatu nu s'a ucișu inca nece unu romanu; adeca presedintele comisiunei electorale, pentru a poti suspinde alegerea, ar fi acceptat pana s'ar fi ucișu vr'o 50—100 romani chiaru in localitatea pentru votare. Totu acestu corespondinte alu nostru, — a carui a corespondintia consciintiosa nu o potem publica d'in lipsa spatiului, — ni spune ca alegatorii magiari fecera planulu ea, daca romanii nu voru parasir in noptea urmatorialoculualegerei, se ucida chiaru pre candidatulu romanu si inca pre doui intieleginti romani. Vediendu dara romanii violentie celi se fecera si au dindude planulu infernalul alu magiarilor, parasira sub assistinta de paduri loculu alegerei, ca ci vietii nu li era ascurata nece pentru unu momentu contra furiei magiare, era presedintele comisiunei electorale continua cu tote aceste alegerea; ba, candu se aruncau pietre si lemn ca ploia in capetele alegatorilor romanu nevinovati, prin mane mercenarie magiare, si candu presedintele sustienea, ca aceste sunt numai fauriture facute d'in partea Romanilor, atunci complotistii magiari mercenari, spre a da satisfactiune cuvintelor presedintelui, sparsera ferestrele comandantului militiei, ca si cu acesta fapta degradatoria i è atraga furi a soldatilor a supr'a romanilor.

Aceste crudimi, fara de-legi si fapte obscene, patrate in unanimitate d'in partea magiarilor presenti, potu se aiba resultatulu celu mai infioratoriu. Daca esiste vr'unu poporu care se se scia supune legilor in vigore, sia aceste chiaru si cele mai barbare, cele mai neju-te si inhumane: acestu poporu este poporul romanu, dotat de natura cu cele mai eminente calitati de cetatianu bunu. Inse magiarii ar trebui se scia, ca acestu sentiu nu pot se remana nemiscatul fatia chiaru

si cu cele mai scelerate brutalitati. Guvernul Dlu A nd r a s s y ar trebui se-si cunosea bine pre magiarii se-i si se tigrigesc ca in asemene casuri se-i opresca de la brutalitati, ca ci aceste asturii sentiulu de resbunare, si apoi, romanulu daca este impinsu la extremitate, este celu mai mare resbunatoriu pre lupte. Il n'y a de pierde a au que le eau qui sort — dace unu proverb francesu. Acesta inseamna ca, cu catu patimile de resbunare a le poporului romanu se starnescu mai a nevoia, cu atatu ele sunt mai periculoase. De-si noi suntemu inimici ai furiei poporului, trebuie totu si se aducem sa cunoscintia guvernului magiaru, ca catu de esacerbati au trebuitu se-sia alegatorii romani de la Tasnadu candu, parapsindu alegerea, profanata prin cele mai brutale si barbare fapte d'in partea magiarilor, esclamau: In hodie au crescutu acesti omeni, neci unu poporu nu i intrece in fara-de-legile loru, inse faptele loru nu voru remaine nepedepsite de Ddieu polpotelor. Unu singuru magiaru, Mihai Kovacs, proprietariu in Érkavás si substitutu-presedinte, convingundu-se de portarea pacifica a alegatorilor romani si de insultele, provocarile inhumane si crudimile bestiali a le connatiunalilor se-i indreptare si esecutate contr'a romanilor, se exprima publice, ca portarea connatiunalilor se-i este impertinentie si i provoca se observe si se respecteze legile. Numai tactic a cca molcomitoria a conducatorilor romani a sciutu infrêna pre poporulu romanu de la fapte cari, pana asta-di, poteau se produca acolo focu si censua. Cu tote aceste, intre romani inca sunt spirite negre; le numim aci cu numele, pentru ca natiunea se le cunosc; era aceste spirite negre: Ioanu Popu, prentu in Érkavás, fiul acestui-a Ambrosiu Popdanu, fostulu protopopu in Ujnémeth, care se interesă mai multu de caus'a natiunale decatul fiului seu; era d'intre mireni uniculu: Danielu Popu, notariu in Supurulu-de-diosu, Supurulu-de-susu si Bobotu, care, pre sub mana, inca a lucratu contr'a romanilor. Se scia dara acesti patru domni ca, prin conlucrarea loru cu brutalitatile magiare, nu mai sunt demni de a ocupá locu intre romani; nece ca se mai potu rectificá, ca ci unde se versa de dumani in nostri sangele sia numai a unui romanu nevinovatu, acelu romanu, care da sprigini ucidiatorului, s'a eschisu elu insu-si pre sine d'in numerulu romanilor. Considerandu inse, ca aci e vorba de eseritulu celu mai sacru dreptu, dreptulu alegerei, acei trei prenti, lucrandu contr'a nostra, au comisuu unu sacrilegiu, sprigindu faptele sangerose a le magiarilor. Sentint'a este justificata pre deplinu; ca ci unde romanii sunt in lupta, fi a orice lupta, cu magiarii: romanii trebuie se fia un'a: loru, fintie degradata, vénatori de interese private, mercenari a strainilor atunci candu e vorba de cele mai sacre dreptiui a le natiunei, nu este iertatu ca se ocupe locu intre noi: ei trebuescu aretati pretotindene cu degetul: celu ce va cutediá a-i apera, este servilu si complicele loru, si si va atrage disprestiu nostru. Am spusu aceste-a cu dorint'a de a nu le mai repeti. Asie se fia.

In fine spunem numai ca, faptele si insultele alegatorilor magiari aruncate contr'a alegatorilor romanu in comitatulu Solnociu-de-mediu locu, si a nume in cerculu Tasnadu, in 2 si 3 maiu, 1871, voru remaine neuita in te romanilor. Dorim ca magiarii se nu le mai repeteasca si ca guvernul magiaru se infrêne pre connatiunalii se-i, cari au violat uumanitatea, legile, dreptulu electoralu, ordinea si leniscea publica, si, in fine, cari au ucișu 3 romani si au ranit u pre mai multi insi. Vomu vedé, daca alegerea scandalosa de la Tasnadu, contr'a carei a alegatorii romani si au substerntu protestulu loru dietei magiare, se va nimici ori ba. Daca nu se va nimici, apoi se nu ne mirâu nece decat, ca ci nu va fi acesta cea d'ansiu nedreptate, carea ni s'a facutu in diet'a magiara.

Una noua lege de natiunalitate pentru Ungaria.

Din Transilvania.

Natiunalii caușara de nou despotilor Ungariei una amaretiune mare, inse de asta-data nu singuri, ci in contielegere cu deputatii din stang'a estrema. Din partea loru a fostu, celu putien, negalantu, daca nu de-adreptulu neiertatu, de a intimpi, chiaru in momentulu presinte, care e periculosu pentru constitutiuni suprematisatorie, pre partit'a magiara guvernamentalu cu unu projectu de lege liberalu in caus'a natiunalitatilor, si publicat in „Correspondance Slave” din Prag'. Ce, Leákistii si Andrásystii se lovesca, prin primirea unei asemene legi, in exclusiv'aloru constitutiune magiara, pentru a o reconstitui d'in nou pre baza liberale; se renuncie, estu-modu, de voia buna la egemonia loru natiunale? Acesta, precum cunoscemu pre domnii nostri din Pest'a, ar inseamna a presupune pre multu despre d'nsii; de alta parte se potrivi de unu semnu alu liberalitatii si amorei de dreptate a dietei pestane, ca nu i a fostu inea cu placere a aruncá in temnit'a d'in Vatiu pre respectivii propagandisti natiunali si pre conturbatorii linisctei. Intru adeveru, acesti deputati natiunali trebuie se fia nesce agitatori de totu ordinari, ca ci alteum nu aru pot fi atatu de cetezatori, ca se puna la intrebare poterea magiara suverana!

Diuaristic'a servila a laudatu degia atatu de multu sapient'a politica si intieptiunea partitei lui Deák, incatu, considerandu vanitatea si superbia innascuta magiarilor, e de temutu, ca ei voru preventi papei, proclamandu pre Franciscu Deák, politicesce, infallibilu. Guvernul magiaru i-sa datu de mai multe ori unu laudatoriu formalu pentru famos'a lui politica interna facia de confusiunile transleitane, si acesta a contribuitu multu d'a intar si mai tare pre guvernul acestu-a in lucrările sale stricatiose. Ba, una foia vienesa accentua in dfilele d'in urma, catu de iute a gatatu guvernul magiaru cu Transilvania, cum a sciutu se se impace cu Croati'a etc. Omulu ar trebui se creda, ca Ungaria e fericita, si ca numai acum'a se incepe pentru locuitorii ei etatea de auru. Inse domnii din Pest'a sciu mai bine, ca nu este asié; cu tote aceste ei neslescu d'in tote poterile, a presintá lumii unu escedinte, pre candu li stă innainte unu deficitu inspaimantatoriu, amenintandu cu nimicirea Ungariei. Si, domitorii Ungariei, audu forte bine bubuiturele anunciatorie de furtune si fulgerile, ferberea si vijeturele d'in aduncime, inse ei nu sunt acei-a cari pricepu a incungurá periclele prin propri'a loru abnegatiune; ei plutescu innainte audaci's fara a se interesá, daca, in momentulu celu mai de aproape, nae'a loru nu se va sparge de vreuna stanca d'in apropiare.

Ce nu intrebuintieza c. Andrássy, pentru a aparé Transleitanie si strainetăii, potinti si tare inintru? Transilvania opusetiunale e sbiciuta degia de ani eu ostasi austriaci si gendarmi in una stare exceptiunale; press'a natiunale opusetiunala d'in Transilvania se reguleza cu legea de pressa a lui Bach; in Ungaria se persecuteaza diurnalistii natiunali si Ale sandru Romanu trebui se veda ca, la intrenirea zelosa a escelintiei sale ministrului de justitia Horvath, care pretinde a fi primulu democrat magiaru, acum'a candu jace degia in temnitia de trei lune, se fia de nou estradat in dietu in manile procurorului generalu. Chiaru asié nu scapa de sortea sa neci sérbulu Mileics, omu forte neplacutu celoru ce domnescu.

„Deci, pre candu guvernul magiaru nesuesce cu totu zelulu d'a „suprime in nascere“ miscrementulu natiunalu, care se lati chiaru si intre magiarii Croati'i, e forte usioru de priceputu, ca acestu opu nou alu unei legi in caus'a natiunalitatilor, facutu de natiunali si de deputatii stangei estreme, a trebuitu se-i causeze superare forte mare. Este forte interesantu a vedé, cum magiarii, sia ci si d'in stang'a estrema, sunt pa-

Prețul de Prenumeratune:

Pre trei lune 3 fl. v. a.

Pre siese lune 6 " "

Pre anul întregu 12 " "

Pentru România

prea întregu 30 Fr. = 30 Lei n.

" 6 lune 15 " = 15 "

" 3 " 8 " = 8 "

Pentru Insertion:

10 cr. de linia, si 30 cr. taxa timbră pentru fiecare publica-

tiune separatu. In locu deschis 20 cr. de linia.

Un exempliar costa 10 cr.

trunsi de necesitatea unei pactări cu națiunalitățile neîndestulite ale Ungariei. E forte de însemnatu pentru situația d'in Ungaria, că impulsul pentru elaborarea comună a unui asemenea proiectu de lege s'a datu, propriamente, d'in partea deputatilor d'in stang'a estrema. Unu motivu mai multu pentru nelinișcirea centraliștilor deákisti. De altminterle, precum i-place a se mangaiá „Pesti Napló“, proiectul nu s'a adoptatu inca de plenul clubului naționalu si alu stangei estreme, fără primitu in comisiunea mista a ambelor clu-buri, si se poate speră că se va primi si in plenul acelora-a, de-să potu cu ore-si-cari modificații neînsemnante. Destulu atât'a, că e forte probabilu, cumcă preste putienu se va presintă camerei reprezentantiloru, spre consultare, una lege nouă in caușa naționalitățiloru, si acăst'a a fostu caușa suficiente pentru diuariul guvernului „Pesti Napló“, de a scrie contră acestui proiectu unu articol lungu, protestandu contră unor insinuații, cu unu cuventu, pentru a schimba și acăstă nouă apariția opusetiunale.

Inainte de tote, „Napló“ protesteza, că època actuala a crisei constituționale in Transleitani'a ar fi accomodata a produce si in Ungaria unu ce asemene. Acăst'a o vomu vedé, inse pote-se ore prescrie naționalitățiloru apesate d'in Ungaria, la ce tempu si ora se va concede pregratiosu opusetiunea loru? Séu voiesce dora guvernului magiaru a se ingrigi degă, ca să nu li se intempe neci una neplacere naționalitățiloru puse sub epitetul lui? Celu putienu „Pesti Napló“ dechira, că legea naționalitățiloru, esistente degă, nu este inca ultimulu cuventu. Fi-livore, curundu, cu placere potintiloru, d'a esprime ultimulu cuventu? că ci poporele maltratare devinu degă impaciente.

Acei-a, cari au credutu a dă Ungariei una lovitura prin proiectul de lege publicat in foia panislava „Corr. Slave“, să cumpenesca bine ace'a, ce li observeza „Pesti Napló“: „E nedisputabilu“, dice numitul diuariu, „că politic'a ministeriului cadintu Giskra-Herbst a fostu cea mai accomodata pentru Ungaria, si cu tote aceste opiniunea publică d'in Ungaria a fostu chiaru pre partea naționalitățiloru oponente.“ Ne bucurămu de sinceritatea foiei guvernamentali d'in Pest'a. — Acăst'a amu spusu-o degă si noi mai de multu, ba amu si sciutu, că ministeriul lui Andrassy a datu destulu sprințu cabinetului transleitanu cadintu, de-să „Napló“ voiesce a negă acăst'a. Inse, ce se atinge de afirmatiunea a dou'a a lui „Napló“, e forte usioru de intielesu, că opiniunea publică a unui imperiu, a carui majoritate (2/3) imparte ace'a-si sorte cu naționalitățile transleitane, nu potu fi neci cindu decătu pre partea cestoru d'in urma.

Inse, daca „Pesti Napló“ merge atât'u de departe in manșa sa de schimba și intortocare, incătu, in locu de unu U, voiesce a ni presintă unu X, trebue să protestămu cu energie. Cu ace'a, că „Napló“ ne asigura, cumcă Ungaria ofere c. Potocki increderea ba și sprințul său, numai pentru a ajută promovarea causei naționalitățiloru fără tema de federalismu, dicem, numai cu asigurarea acăst'a nu li-să ajutatu neci cu unu fără de peru naționalitățiloru d'in Ungaria. Pentru ce nu intrevine c. Andrassy neci chiaru la colegii săi si la diet'a pestanu in favorulu sprințirei naționalitățiloru indigene d'in Ungaria?

In zedaru protesteza „Pesti Napló“ contră acelora-si, cari credu că, prin provocarea la impregiurările austriace, aru esercită una pressiune a supr'a Ungariei; pressiunea nu va lipsi, si acăst'a nu va veni neci d'in drépt'a neci d'in stang'a, ci d'in josu; că ci de acăst'a se ingrigescu destulu de bine cei de susu.

Nu ne insiemănu neci decătu. Daca acestu proiectu de lege liberalu in caușa naționalitățiloru, — in care se dice, că in Ungaria voru esiste, pre venitoriu, siese limbe si națiuni politice egale indreptățite*, — săr' presică, intru adeveru, ietei spre consultare si radicare la conclusu: de la unu parlamentu, compusu d'in 99 percente magari si magaroni, nu se mai potu acceptă nece unu bine, in butulu celei mai bune vointie a naționaliloru si a celei mai mari bune-vointie a stangei estreme in acăstă privintia. Ci cu acăstă ocasiune era se va incinge una lupta parlementaria pasiunata, carea, e posibilu, se va estinde si continuă preste intregu teritoriul de sub corona lui Stefanu. Atunci trebue să se convinga predeplinu si putienii naționali ungureni, cari mai petrecu inca in diet'a pestana, că dela acestu guvern si dela acăstă dieta, pentru nemagari se mai potu speră numai decrete, cari dispunu emigra-

tiuni in masse la Prag'a, Petropole, Bucuresci si Belgradu.

Pentru a evită veri-ce neintielegere, ni luăm voia a observă, că la elaborarea aceluia proiectu au participat numai deputati d'in Ungaria si, că prin urmare, Romanii transilvanieni, absinti dela diet'a pestana, nu au potutu neci decătu participă la elaborarea lui. Credem, a fi in dreptu, asigurandu, că Romanii din Transilvania nu voru renunță neci una-data, prin urmare neci chiaru cu pretiulu unei asemenea legi, la autonomia legală a patriei lor, nu potu recunoscere de legale uniunea Transilvaniei cu Ungaria, execu-tata in modu fortat si unilateralu, dicem, nu o potu recunoscere de legale pără atunci, pără candu ea nu va fi aprobată de majoritatea absoluta a poporatiunei tierei in drépt'a si legal'a reprezentantia a tierei. Romanii Transilvaniei voru perseveră, ca si pără acum'a, in opusetiunea loru pasiva contră guvernului si, in butulu comisariului regescu, alu starei exceptiunali si alu gendarmiloru, ei nu voru incetă d'a luptă pentru seculariul dreptu de statu alu Transilvaniei si pentru egal'a indreptățire politica a națiunei loru.

„Reform'a.“

Kossuth si cestiunea națională.

Diuariul „M. Ujság“ publica in numerulu său de la 15 maiu unu fragmentu d'in „proiectul de constitutiune al lui Kossuth“, pre care Kossuth l'a scrisu inainte de astă cu 19 ani. Fragmentul este intitulat: „Proiectu relativu la venitoria organizatiunea politica a Ungariei cu privire la rezolvarea cestiunii naționalitățiloru.“ — In anulu 1851, candu Kossuth eră interviu in Kiutakia, fără intrebătu că, după opiniunea lui, cum ar' fi eu potintia a complană si a delatură pentru viitoru cert'a pentru limba si naționalitate, certa, carea avă una influența astă de trista si nefericita (?) asupr'a luptei pentru libertate in 1848; ca respunsu la acăstă intrebare, Kossuth compuse proiectul cestiunatu. In introducere Kossuth se esprime resolutu contră centralizatiunei, carea este contraria caracterului Ungariei. Principiul fundamentalu trebue să fie suveranitatea său self-governamentalu. Sub numele poporului, Kossuth intielege totalitatea cetățianiloru tierci. Colorariul acestei definitiuni este egalitatea de dreptu si sufragiul universal in se. Cei alesi prin sufragiul universal in se au să fie organulu suveranității poporului numai in privința afacerilor statului. Afara de acesti-a sunt inca si alte organe: individualu pentru sfără drepturilor individuale, si asiè mai de parte familiu, comunitatea, comitatulu.

Fia care d'in aceste sfere si-are automia sa, carea trebue respectata facia cu cele-lalte. Ce se atinge de drepturile individuali, statulu trebue să le tienă in vedere asié, ca legislatiunea să nu le pota nice modifică, nice delatură. De aceste drepturi se tienu, intre altele: libertatea cugetului (de presă), libertatea consciinției (religiunei), libertatea de asociatiune. Precum in privința religiunei, asié si in a naționalității, individii au dreptul de a se asociă, căci ambele: religiunea si naționalitatea sunt afaceri sociale.

Cetățianii unei naționalități formează cu totii una societate pentru prosperitatea intereselorloru naționali; formația asociațiuni cercuiali pre cale reprezentativa, si aceste apoi, contopindu-se intru o asociație națională generală, si-vorū dă una constitutiune, precum li convine; si-vorū alege unu siefu naționalu, pre care, după placu, lu voru numi hospodar, voivodu, principe, etc.; voru impreună, daca li se va pară cu scopu, cu asociația loru naționale si conducerea afacerilor basericesci si scolare; si-vorū elaborează statute si-si voru guvernă asociația după aceste statute, cu unu cuventu, avându-deplina libertate sa fie autonoma, ei se voru ingrigi de prosperitatea tuturor intereselorloru morali si sociale, a carorū suma, după Kossuth, se numesce „naționalitate“. — Acăstă asociație n'are nimic comunu cu statulu. Statulu nu cere de la dens'a nimică alt'a decătu ca adunările ei să fie publice, pentru ca, in casu canu s'ar valoarea legea, să se pota sustine sanctitatea ei.

Vorbindu mai departe despre comunități si despre comitate, Kossuth dice: Fia care comunitate decide limb'a administratiunei comunali. In acăstă limb'a si-adrezeza scrisorile la comitatul, petitionile la regimul si la legislativa, primesc responsuri si resoluții de la comitatul si, prin acestu-a, de la regimul in limb'a, carea este a comitatului; daca acăstă in se n'ar' fi identica cu a

comunității, se adauge una traducere colaterale Constitutiunea dă in se minorității dreptulu, ca fi-a-cine să pota suplică la comuna si să se pota aperă inaintea judecătorilor comunali in limb'a sa materna. Comuna are asemenea a hotărî limb'a instructiunei in secol'a comunale; in se celor d'in minoritate li este iertău a-si fundă scole si a-si alege liberu scol'a, unde voiescu să-si tramita copii.

Congregatiunea generală a comitatului (districtului), in prim'a sedintă, după alegerea reprezentantiei, decide cu majoritate de voturi, care să fie limb'a administratiunei pana la cea mai de aproape restaurație. In acăstă limb'a comitatulu corespunde cu regimulu (in se daca nu este cea magiara, se incluse si traducerea magiara) si primește in asemenea modu resoluționile si ordinatiunile regimului. De testu autentic se consideră totu de un'a acela-si, care este compus in limb'a oficială a comitatului. In congregatiuni, fiare pota voibă in limb'a sa materna, de care se pota servir si in suplice, plansori, etc. inaintea oficialilor comitatului si la judecătorie. Comitatulu trebue să se ingrijescă, ca judecători a să aiba intrepretii necesari. — Fia care comitatul are să fundeze si să sustina celu putienu una scola comitatense, a carei limb'a de propunere o determină comitatulu, in se pre langa acăstă trebue să se invete toate limbile usuate in comitat, cari de altminterle nu sunt obligate pentru scolari. Precum in comuna, asié si in comitat, asociatiunile particularie etc. au dreptulu de a fundă scole.

Asié vorbia Kossuth in a. 1851. De altminterle despie Transilvania a tacutu si atunci; era astă-di, Kossuth ni se pare mai putienu liberalu decătu in 1851. Este bine in se a cunoște parerile vechie si mai noile ale capului revoluționei magiare d'in 1848. D'in partea nostra avem numai a spune, că noi amu invetiatu a fi cu multa rezerva facia cu acesti omeni; căci amu fostu pacaliti pră de multe ori. Trebue să ne însemnăm ca: Iupulu si schimbă perulu, dar' natura nu.

„Pester Lloyd“ publica in Nr. său de la 20 maiu una corespondință d'in Sabiu, in carea se dice, că România de acolo au celebrat si in anulu curintă memorie dilei de 3 (15) maiu 1848, adeca diu'a adunarei de la Blasius pre Campulu-Liberatii. Corespondință diuariului „Pester Lloyd“ afirma in se, ca acăstă festivitate avă unu caracter cu totulu conciliatoriu; ca oficierii de honvedi, cari se aflau intre alta parte a gradinei, fure invitati prin una deputatiune a junimii române, ca să participe si ei la festivitatea româna; ca invitatiunea fără primita d'in partea oficierilor; ca mai multe pocale fure golite spre delaturarea pentru totu de un'a a discordei d'ltre români si magari, pentru infratrearea soiurilor d'in patră comune, pentru Majestatea sa, pentru constitutiune, pentru guvernul magiaru, pentru înflorirea institutiunii honvedismului magiaru etc....; ba chiaru si Dr. Elia Macea-Lăzăriu, care era de fată, portă unu toastu in asemenea sensu conciliatoriu; ca festivitatea carea dura pana demanetă avă caracterul unei infrățiri binefăcătoare. Corespondință diuariului gi-danu „Pester Lloyd“, uită să adaugă: ca români au renuntat la patria loru Transilvania, la existența loru naționale, la limb'a loru, cu unu cuventu, au renuntat d'a fi romani, ci ei voiesc acum să devină cu totii magari. Numai atât'a mai trebuiă, pentru ca guvernul lui Andrassy să salte de bucuria. Totu acestu corespondință fiidel a relatatu despre sinodul archidiaceșanu român, deschis in i-a maiu in Sabiu, ca guvernul magiaru, pentru nu scim cu favoruri, să salutatu cu esclamări entuziasme prin deputatiunile sinodului, pre candu, după informatiunile nostre, nimene d'ltre deputati sinodali n'are nece una cunoștința de asemenea minciune. Era cătu pentru celebrarea memoriei dilei de 3 (15) maiu 1848 prin români d'in Sabiu, lasam să urmeze următori a corespondinția ce o primiram de acolo:

Sabiu, 3/15 maiu 1870.

Junimea româna studiosa de la tote institutiile de invetiamență d'in locu, la inițiativa auditorilor de drepturi, cunoscându insemnetatea dilei de 15 Maiu, — a acelei dile memorabile, in carea națiunea româna, securandu catenele sclavici, să proclamatu pre sine insa-si de națiune libera, — a decisu cu unanimitate serbarea solemnă a acestor Pasche românesci.

Serbatori a naționale decurse asié: Demaneatia la 8 ore, junimea româna studiosa concentrata in sala reuniiunei sodalilor români, purcese in corpore, cu presedintele său in frunte, la biserica greco-cat. spre a asistă la serviciul divinu. De aci, totă junimea, érasă in corpore, grăbi spre a asistă si la cultulu

*) Vedi Nr. 37 alu „Feder.“ precum si observatiunile facute d'in partea redactiunei la proiectul d'in cestiu.

din d'in beseric'a gr. or. d'in cetate.' Nu se poate desemna esaltarea si estasulu animelor, ce se vedea preia sa fia-carni-a.

Conformu programului statorit, s'er'a la 8 ore, adunandu se era-si intrig'a junime in sal'a „la Vladu," de intotdeauna de toti cateva strofe d'in „Despreptate romane." Apoi, presiedintele, Dlu Ioanu Munteanu deschise serbarea cu o cuventare festiva potrivita, din carea amu potutu estrage urmatorile:

Oratorele declamandu cele 2 strofe d'in inceputul bugetului „Despreptate Romane," areta cu presunile cele mai petrunditorie efectului poesiei, „Despre romane," spunendu cum acesta poesa a desamorituna una unui maltratata de secuili, bantuita de sbiciulu tiraniei si alu despotismului; cum acesta resunetu farmecatoriu a statutu in 48 pana in ceala mai departate anghuri a Transilvaniei; cum poporul romanu, urmandu acestui spus, s'a adunatu in diu'a cea mai frumosa si mai marcabilu in istoria nationala, in 15 Maiu 1848, pe campul sacru, „Campul Libertatei."

Oratorele descrie apoi cu colori viu suferintele manului in 4 seculi; cum romanul a plansu in 4 seculi lacrimi de sange, fara a fi ascultat, fara a fi audit; cum romanul, in decursul acestor secuili, a sustinutu probele de suferinta cu taria, fara a i-se amorti valitatea, fara a i-se frange poterile; cum, in 15 Maiu 1848, patru-dieci de mii de romani au declarat in facia supelei civilisatie, ca voru se traiasca liberi in patria lira si, jurandu dinastiei domnitorie credintia neclatua, a sigilatul acestu juramentu cu sangele loru. Mai departe oratorele dice: „Disparendu principiile evului mediu, poporale strigara: „Libertate!" si romanul in setatu libertate, n'a remasu indiferente ei, — in diu'a mai sublima pentru tota resuflarea romanesca; in diu'a renascerei, reuniuarei nepotilor lui Quiriniu, in diu'a invenirei tiraniei si a implantarii standardului liber-

nei pre ruinele ei, — se adunara in Campul Libertatei si, proclamandu-se de natione libera, transuera catenele slavilor; aretara lumii, ca sunt maturi, demni de una vite mai buna si ca sciu rubi nationea si patria loru. In fine, oratorele se intorse catra junime, dicandu-i: Daca uneva vré se cunosea viitorul unei nationi, se privesca la junimea ei studiosa. Junimea romana este chiamata a invenire ranele poporului si a usurá sorteia. Oratorul inJunimea la activitate legala candu existint'a nationale va fi amenintata. Cuventarea se fini cu: „Se traiasca nationa romana ce amintu si graduita." Acesta cuventare fu desu intrerupta de spuse entuziastice. Dupa cuvantare, urmara cele doue vole ultime din „Despreptate Romane," intonate intre insuflesire generale. Amesuratul programului, nume dechiamatiunea poesieleru: „3/15 Maiu" si „Catra martirii din 1848," dechiamate de J. Turcea; mai departe poesia: „Odata Romanii," dechiamata de P. Petrescu si, in fine, poesia dedicata dilei festive „3/15 Maiu," dechiamata de autorulu ei, Mihailu (numele?) studinte. Pre la finea programului, ne supriusera cu presența loru DD. Elia Macelariu si d.adv. Dr. Racuciu, pre cari presiedintele i intempiu in cuvinte de buna primire. D. Macelariu radică unu toastu pentru dinastia domnitorie si pentru suferintarea juramentului din 15 maiu 1848, depusu dinastiei domnitorie, er' dlu Dr. Racuciu toastu pentru indejung'a vietia si sanetate a martirului din Vatii A. Romanu. Ambele toaste fare primeite cu entuziasmu. Paasele ie implu music'a cu piese nationale. Publicu forte numerosu. Ordinea de modelu.

Unu romanu.

Dela sinodulu archidiecesanu.

Dupa cetearea si autenticarea protocolului din siedint'a precedenta, presiedintele aduce la cunoscinta sinodului rogarea dep. M. Orbonasiu pentru concediu. Fiindu cau'a de urgentia, se pune la ordinea dilei si se da concediul cerutu. Cosmunt'a face o propunere in privint'a regularei ajutoriului dela statu, in cátu privesce in partirea lui intre preutii seraci d'in districtulu Cetate-Pietra. — Se transpune la comisiunea pentru imbunatatirea sorteii preutilor.

Dep. I. Gallu prot. face o propunere, prin carea teintesce la imbunatatirea sorteii preutilor d'in comunile foste iobagesci in muntii apuseni in mesur'a, in carea se bucura de atare imbunatatirea preutimae romano-catolica si greco-catolica unita. — Si acest'a se predă comisiunei pentru imbunatatirea sorteii preutilor.

P. Popescu asternu o petitiune dela comun'a Gridu, prin carea cere a i-se da voia a stringe mila pentru ridarea unei beserece. Se transpune comisiunei petitiunarie.

Teontia face propunere, ca sinodul să faca cele de lipa, ca in fondulu regescu să se dă preutimae portiune canonica corespondentia, conformu legilor vigente; la din contra, va se dica, candu comunile respective nu săru poté induplca a face acest'a, să se doteze preutimae de la statu. Si acest'a se transpune la comisiunea de petitiuni.

Urméza acum desbaterea speciale asupra bugetului,

si adeca la puseiunile ce privesc pre senatulu scolaru. Comisiunea propune, ca senatorii scolari să fie toti onorari, era cu afacerile scolari să fie insarcinatul unul d'in membrii consistoriului strinsu beserecescu, fara votu si fara salariu deosebitu. Glodariu sustiene propunerea sa de mai nainte, adeca doi senatori scolari salarizati, era Gaetanu unu salariu pentru unu senatoru scolaru si o dotatiune pentru particularie de caletoria. Propunerea acest'a d'in urma, punendu-se la votu, si avendu majoritate dubia, se face contr'a-proba si se primesce. Despre o propunere importanta din partea presiedintelui, pre largu la alta ocazine.

Sinodulu trece la puseiunile careva scolaru epitropescu, cari se primesc cu spuma unor remuneratiuni anuale, pentru cassieriu cu 300 fl. si pentru contorului cu 200 fl.

In decursul desbatelor asupra bugetului, Metianu, candu veni vorba de invetigatorii dela sate cari trebuie ajutati, recomenda consistoriului deosebita atentie fatia cu invetigatorii nostri din Trei-Scaune.

Dupa finirea bugetului, Filipescu propune radicarea tacsei sidociale dela 5²⁵ l. 100 la 5¹⁰ l. 100 cr., seu in locu de 5 cr. si unu patrariu, cum se platescu acum, pentru cari inse se incaseaza de multe ori ciuci cruceri si diuminate, ba pote si siese. La desluurile date de presidiu, că nu ar trebui a se impune sarcine noue poporului, se decide a se reduce tacsa sidociale la sum'a rotunda de 5 cr. v. a.

In siedint'a acest'a, Gaetanu propune, in intielesul statutului, premiera carte intitulata: „Vech'a Metropolia" etc. de Nicolau Popea, cu unu premiu de 300 fl. Autoriul cartii inse renuncia la acestu premiu declarandu, că dinsulu a intreprinsu elaborarea opului numai in interesulu adeverului si alu binelui comunu, fia impreunata acesta intreprindere chiaru si cu paguba sa. Se primesce cu vivate insuflesite declararea acest'a.

Cristea propune, ca cu sum'a acest'a se se cumpere carti pentru preuti, invetigatori si carturari seraci, si se li se imparta acestora. Nu se primesce.

Dupa alte ameninte, siedint'a se intrerunpe spre a se continua dupa media-di la 5. ore.

Dupa media-di se continua siedint'a si sinodulu se ocupa cu alegerie senatului strinsu beserecescu. Despre aceste acum numai resultantele. Dupa trei votari s'a alese asessori in senatulu bes.: Nicolau Popea, Ioanu Panoviciu si Petru Bodiu. La cererea sinodului, presiedintele numesce, in termeni serbatoresci, seriosi si forte miscatori, pre asessorulu Nicolau Popea de Vicariu generale alu archidiocesei. Denumirea acest'a a fostu primita cu unu entusiasm nedescriptibile. Acum se procede la alegerea altora doi senatori, cari se alesera in personele protopopului Vasile Piposiu (d'in Hondolu) si Zacharia Boiu (parochu in Sabiu si prof.) Se alesera apoi doi asessori onorari: Ioanu Ratiu (prot. Hatieg) si Ioanu Metianu (Zerneschi).

In siedint'a a IX de marti s'a alese in senatulu scolasticu, ca referintu, Nic. Gaetanu si onorari: Dr. Mesiot'a, Nicolau Cristea, Dr. Ilarin Puscaru, Sava Popoviciu Barciu si Elia Macelariu.

In aceea-si siedintia se alesera senatori epitropesci: Ioanu Hani'a, Ioanu Arseniu (Gur'a-Riului), Const. Stezariu, Dr. Nemesiu, Dr. Racuciu si Petru Rosca.

Asta-di cu a X siedintia se inchiaia sessiunea de facia.

„Telegr. Rom."

Camer'a representantilor Ungariei.

Siedint'a de la 18 maiu.

Presiedinte: Paulu Somsich. Notariu: Ales. Bujanovics. D'in partea guvernului a fostu de facia ministrului Melch. Lónyay.

Dupa autenticarea procesu-verbalu alu siedintei trecute, si dupa presintarea mai multor petitiuni, cari se tramitu la comisiunea petitiunaria,

Teod. Matkovich interpeleza pre ministrulu cultelor, daca are cunoisciintia despre abusurile, facute in ocasiunea esarerendarci bunului fundatiunalu de la Vesresberény, in coticu Vesprimu, si daca voiesce a lipune caputu? — Se va comunică ministrului concerntine.

Trecundu-se la ordinea dilei, se cetește a treia ora si primesc definitiv projectele de legi despre sporirea sumei cu carea are se partece Ungaria la spesele comuni, cauzate prin provincialisarea unei parti a confrinului militar, si despre construirea ferate Valkány-Porjamos. — Se tramitu camerei reprezentantilor.

Se submite in desbaterea camerei documentulu de concesiune alu calii ferate Nyiregyháza Ungvaru, care se primesce parte cu, parte fata modificatione.

Dupa acea urmeza raportulu comisiunei esaminatoare de societe, relativu la societele camerei dela 1. mai pana la 31. iuliu 1869. Comisiunea propune, se dă absolutoriu organelor comunitale, invitandu camer'a a decide, ca acei deputati, cari si au depusu mandatele deputatiunale, si au perciptiatu inainte pre multi bani de cartiri, se platesca inderetru sum'a carea nu li compete. Asupra acestei propunerii se escă una discutiune mai lunga, la carea participara: Emer. Hodossy, Emer. Huszár, Paulu Madocsányi, Stef. Patay si

Ed. Z sedenyi, in urm'a carei a se si respinse propunerea, era absolutoriu se accordă.

Ministrul financiilor, Melch. Lónyay, respondindu la intercaliunea lui Fr. Berecz, facuta in privint'a tramiterii unui oficial ministerial la Gyöngyös, pentru a incassá contributiunea restanta de acolo si giuru, dice, că acesta esmitere a guvernului a fostu legala, si roga pre intercalante, ca de alta data se nu aduca inaintea camerei asemenea afaceri de natura puru administrativa, ci se se adreseze directu cátro d'insulu, ea cátro ministru responsabilu.

Franc. Berecz escusandu-se spune, că a fostu provocatu de reprezentatiunea d'in Gyöngyös la presintarea intercalatiunei cestiuante; de altintre oratorele nu este multiumitul cu responsulu ministrului, inse camer'a lu ie spre sciintia.

Cu privire la intercalatiunea deputatului Vilhelmu Tóth-Pauliny, facuta in cau'a contragerei executiunali a contributiunei in Thurezy, ministrul financiilor respunde, că s'a luat mesurele necesarie pentru curmarea acestui abusu inca mai inainte de ce s'ar facutu intercalatiunea d'in cestiu. La intercalatiunea a dou'a a lui Vilhelmu Tóth-Pauliny, relativa la supunerea la contributiune a slovacilor, cari negatiatorescu in strainetate cu siafranu si ulei, oratorele respunde că, daca acei-a se sustieni in Ungaria, in intielesul legei trebuie se solvesca contributiune. Intercalatorele nu este multiumitul cu responsulu datu, inse se ie spre sciintia.

Dupa acea mai respunde la doue intercalatiuni, una a lui Sig. Borlea si alta a lui Mich. Tancsics, ambele facute cu privire la executiunile de contributiune si la administrarea bunurilor erariali.

Siedint'a se inchiaia la 1 ore d. m.

Cehulu Selagiu, 6 maiu, 1870.

Ori cátu s'ar nesui omulu a-si acoperi patimile prin aretare de pietate si onore, ele totu-si aparu totdeau'a prin velurile aceste.

La Roche Foucaul.

(Fine.)*

Acu venira Romanii. Barbatii de incredere fure dd. Buteanu d'in Cavasiu si Dr. I. Nichita, advokatu in Zelahu. Votarea loru se incepù la 8 ore ser'a. Romanii, pre langa tote semnole de intimidare, ce se audiau de cu sera, postati intre muri Basericei catolice si cas'a lui Hellei de o parte, era de alta parte intre cas'a de votu si la doue capete incungurati de calereti, stateau lenisiti cu eugetulu curat si mandri ca si-vorn ajunge scopulu, spre cea mai mare superare si desperare a partidei contrarie. Nu voim se mentionam neplacarile si atacurile, ce avura de a le suferi barbatii romani de incredere candu de la unula sgambotat de ametiela, candu de la altul si mai miserabilu, candu de la toti deodata, fara se fia inordnat la ordine d'in partea Presiedintelui actualu E. Kaizer; pentru aste toate asié trebue se fia ad maiorem constitutionis et nationis se politice eruditam nuncupantis magyaricae gloriam; apoi totu acest'a pretinde si tratatatea si libertatea siegalitatea magiară! candu inse observaramu, că omnipotentii si domini puseiuniei, vedindu-se in minoritate, se folosesc de intunericul noptii si, in ascunsu, intrandu in cinterimulu bisericei catolice si curtea lui Hellei, de acolo nu inceata a aruncá cu petre, bolovani si lemn trunchiate de 4-7 pundi a orbisulu in tumultul desu; candu, in urmarea acestor-a, iute dupa oalta, trei omeni se chilavira, de li curgea periu sangule d'in capu, — cum singuri veduram cu ochii inaintea comisiunei, — atunci barbatii de incredere vedindu curs'a aruncata, pretinsera cu tota poterea cuventului sistarea votarei, investigatiune si pedepsele celor vinovati. Si Doilea! ce se vedé? Utandu-se Presiedintele in giuru, nu observa nici oficiali, nici paduri, nici milita, de-si mai inainte erau. Toti stamini ingrijiti, că ce va se fia de poporul celu inadisus maltratatu si strimtoratu de doue laturi de paretii, că ei pana in diu'a cu sutele poteau se fia ucisi cu petre de dupa murii in cuiuati, fara se scia prin cine?

De astadata asié se manifesta curagiul magiar! — Abie in una tarziu dèderă somne si panduri si milita si oficialii, si, — ce se audi! — intrebati de sceleratatile ce se patrara pre afara si aretandu li-se 5 bucati de petoci si lemn, ca corpus delicti, precum si ranitii, ni respunsera: că si ei au observat aruncature, si că ei au intrat si in cinterimul si in curtea lui Hellei, inse omu pre pamentu nu au potutu observa si că, prin urmare, ei nu sciu ce se face; ba ei sunt mai aplacati a crede, că — asculta numai acolo! — Romanii, ei de ei, mistifica si facu vrésba in tiera fără picu de causa. Uita-te numai la puii de napărea, lupi in piele de mnelu! Vedi si audiudu aceste barbatii Romanii de incredere, manecandu d'in vorbele organelor de politia, că adeca nu potu se afle nimica si reulu totu esiste, dupa ce respunsera presupusiunile malitiose ale farisielor dechiarara, că asta cu o cau'a mai multu pentru a se

*) Vedi Nr. tr. alu „Feder."

dissolve și sătă votarea, după ce alegatorii nu e siguri nici pre unu minut de vîstă sa, fără ca să se scăză șuritorii mortii. Dupa mai multe dispute, mai ales la rogarea Președintelui, care promise că va fi responditorii de orice disordine ulterioara și că în asemenea casu e gâtă sătă votarea, barbatii de incredere se învoiau a continua votarea. Lucrul curse pâna deminetă la 3rd, ore, cindu Romanii, numerandu cu una suta de voturi mai mult ca ambii contra candidati, sătă votisarea din partea lor. — Confuziunea și terorea panica ce se escăză în partidă Guthysta nu se poate descrie. Ei calculau, că Romanii voru votă pâna târziu deminetă, cindu cortesii loru din provincie voru veni cu omeni. Deci, între urlete, rachete și injurature, plecări prin cetate, prinsă micu și mare ce li veniau încale, votantii si nevotantii, aducându-lu la urna din patrarii în patrari. Câti potlogari petecosi, olari lutosi, cogicări herosi, mesari rupturoși, handee flenduroși și altii de acestu calibru, toti se infâsiară, fanatizati de selbatecă loru, de răchiu, și de pericolu, ce amenintia patria și națiunea loru prin reusirea Romanului; urlau de a lungul perirea Romanului și „vivatul” magiarilor cu marea loru profetă în frunte, Guthy Benő. La privirea acestor omeni, cagătămu să fi în vastul desertu al Zaharei între selbatesti; toti ne înfioraramu vediendu, că omul daca și perde regină mechanismului trupescu — mintea, pâna unde poate să se cufunde în noroiul stupidității, inganfarei și orbitantiei desastrose.

Cu astă modalitate li succese a trage votisarea pâna pre la 9 ore, cindu apoi putieni contingentii li mai sosii și din provincia. Observandu înse mai târziu, că nici nu astă potu sătă triumfeze, a priori erau gâtă cu ori și ce pretiu a se apucă de lueru — mai ales după observarea, că rezervă nevotata Romana suie aproape la 500 și începu se totu maresce. Ocasiunea binevenită nu intârziă multu. Primindu Romanii avisul, că de către Zolnociu, Orbou, Cehalău s. a., vine o grupă frumosă către ei, — omeni din acele părți, la numărul 10 insă, cu unu standardu, plecări spre intempiarea loru, deminetă, după 9 ore, în 3. maiu; abie înse că mersera la 50 de pasi de la grupă principale, cindu săta: de două laturi i trasnește în coste, pre de-a turistulu, votisantii Guthysti, de nobilulu soiu schitescu, și favorizati de pusetiune, tavalira cu focosiurile loru pre 2 insă cu două lovitură: unul din Orbou, altul din Zolnociu, trei insă fure raniti greu, dintre cari unul, din Supurul de-diosu, potă pâna acum va fi și morit. Tote se intemplă în tempu abie de 10 minute, în modu de bandită. Cindu sarira caleretii acolo, catastrofa era finita, ba cu galopulu loru și inca calcara cu caii pre partită oprimata. Toti și tote erau spre nimicirea noastră. Eroi și ai pustei, nobilulu sange alu lui Arpăd, în unire cu filii lui Arminiu, ori, de vi mai place, cu ai lui Gimbrișu său Svabini, astă și arata curagiul, poterea, valoarea, gloria, cultură și sentiul de umanitate, de constitutiuualismu, libertate, egalitate și fraternitate! La vederea acestor brutalități vandale ale magiarismului, intilegintă romana și-perdută tota paciintă*) și intrându în sală de votatu, aduse la cunoștință comisiunii faptele infernali, patrate de Guthysti, și prin membrii de incredere, ceru investigatione și sătarea totale a votisării. Confuziune mare în launtru. Președintele, cu unu barbat de incredere și altu membru alu comisiunii, plecă la locul crimelor și ordonandu a se face investigație și relație, se reintorse în sala. De investigatori esmiseră pre L. Beeský, subjudele Eriului, care și Bobotaniloru li facă crimpitia respusa cu brachiul ne mai pomenit, și care nainte de alegerea prezinte se exprimă astfel: că Domnul să nu-i fie lui Domnul de nu va pefugă elu pre Romani din Tasnadu. Votarea înse nu o sătă, ci, la cererea Romanilor, respunse, că și-sustiene dreptul de a delibera după investigație și după relație ce o va capătă. Comedia și batjocura mai amara nu poate să existe pre fată pămentului! La astfel de sofisme în daru i-se replică, că investigație nu poate avea în acestu casu altu rezultat decât marimea ornicimea pedepsei, alegerea înse, după lege, indată ce se versa sange și alegatorii sunt intimidati și pefugati de la votu, trebuie suspinsa; căci surdul nu audă tocă.

Numai acumă ne poturam orienta deplină cum sătăm și cu Presidiulu guvernamentalu și cu milită și cu partidă perversa. Vediendu, că nu avem scut de nicaici; vediendu-ne omoriti și maltratati; vediendu, că si milită mai multe incalcesc decât descalcesc; vediendu că totu Romanu, să fia chiară căte unu Ercule, nici să se misce nu poate de ostasi și pareti vediendu anxietatea desemnatului nostru, că adeca pentru elu se intemplă versare de sange, fără să se fia impedeclat de către respectivi; fiindu probabil că daca alegerea ar dură și în diu' urmatoria, noptea, subu plumbulu fratertății

*) Adeverata paciintă! căci vătă lasatu și fi omoriti și nu vă veniu în minte nece dreptulu de aperare. Red.

magiere alegatorii romani potu să fia tutiți cu diecile; ne mai voindu a luă asupra-si resbunsabilitatea sufletescă, — Romanii, cam la 1200 insă, prin membrii G. Filep și Dr. I. Nichita, protestandu contră unei astfelii de votări mortifere și multumindu-li de frătătatea documentata, parasira sală de votatu în corpore, cu notariul comisiunei, sub asistință militară cerută; după ce pre ei, în mană toturor legilor, în mană toturor protestelor, cererilor și reclamelor, nu i aperă nimene. Astă și-afă capetă eroismul, bravură și expeditiunea, de care și Vandaliloru li-ar fi rusine, a impinenatilor și flustratilor fii ai lui Attilă.

Președintele născută a născută protestul la protocolu, rezervându-^{black} ca să formuleze elu insu-si protocolul astă, că sătă cada asupra lui globă de una mie fiorini, v. a. — Vomu vedé. Întocmai asteptămu să vedem, ce va să facă dietă la una astfelii de alegere scandalosa și plina de rusine. Mai mare scandalu nu mi aducea a minte ca să se fia intemplatu numai la Galanță. — Noi, din parte-ne, nu asteptămu nici unu bine, nici una mangaiare de la magiari; cu astă ună suntemu în curat. Istoria și intemplamintele de tote dilele ne învețiara din destulu; ba și la aceă suntemu gâtă, că noi vomu fi arestată înaintea lumei de tecunari, hoti și sedițiosi și inca după investigații; pentru că magiarul de candu e lumea nu a facută dreptate nici unei națiuni nemagiere, nici va face în veci, și pentru că astă poftesce și politică; — apoi mai rediuță cine-va corbu la corbu scotiendu-si ochii. Nu facă ince nimicu. Romanul, lovită de mări și mări de perile în decursul Secolelor, a remasă totu întrigă și verde ca stegiariu; voru trece preste elu și aceste fatalități, fără să-lu alterez. Ună înse nu o potu recomandă din destulu poporului alegatoriu, că adeca: aceste și alte evenimente de soiul acestu-ă să să-lu însemne bine în analele cercului său; să nu le uite în veci, și, ca creștin bun ce este, să sperze, că Domnul Poporului, care nu a lasat nici una nedreptate neresplatită, nu o va lasă nici acăsta: „Lento gradu procedit ira divina et tarditatē supplicii gravitate compensat.”

* * *

Fratilor Romani din cottulu Solnoculu-de-mediu locu și deosebi din cerculu alegatoriu alu Tasnadului! Sortea și valoarea noastră propria născută datu și născută Patria frumoasa și manosa. Aceasta Patria adorata, udată și scaldata de nenumerate ori în sangele nostru și alu Parintilor noștri, adi ni o dispută acă-ă pre carii noi, de buna-vola, i-am primită de consotii și companioni în casulile noastre; ba, ni tragă la indoiea chiară și esistință noastră națiunale. Spre a dă de gole înaintea lumei acestea mistificări și minciuni incoronurate, voi nu ati intăriată nici odata, cu tota ocasiunea potrivitoa, a ve folosi de tote mediu-locele iertate prin lege. Din acestu motivu mi-expliț eu și infâsiarea voastră la alegerea din 2 maiu. Vătă infâsiatul în numeru frumosu, după cum să cadiu, conformu actului măretiu și salutarui, pentru care primii multiamită Români intrege. Cu astă înse nu ati facutu totu. Satană, a vrută ca vre-o duoi dintre voi să nu mai existe în numerul celoru vii; ei au cadiu ca martiri, luptandu pentru drepturile adoratei noastre Națiuni Romane, cu morte gloriosa, lasandu după sine veduve și orfani. De la cine să-ă céra acestă panea de tote dilele? cine să-ă mangai în n cazul lor? au acestia acuma să-ă pere de fome ca puii golisiei ce-și perdu și tată și mamă, și stău ca vai de ei? Nu se poate! perirea loru ar fi mortea și rusinea nostra! Ei au cadiu în soldulu națiunii, acăsta are detorintă să-ă ajute; de nu ni vomu ajută noi pre noi, cine să-ă ajute? Deci, onorata Intilegintă cotonense! pentru orfanii și veduvele remase în urmarea catastrofei de trista memoria de la Tasnadu, nu intârziă să-ă intinde denariulu. Onorati Preuti și Poporenii grabiti a ve indemnă și lumina despre sanctenă cauza, retragându-ve prisosulu de la veduvele remase ale comilitonilor vostru, dandu și strigându singuri spre acestu scopu oferte marinimosă. Multu s-ar potă adună în Baserece, în unu tăieriu, espusu în căteva domineci a numă spre acestu scopu.

Fapta creștină și umană e acăsta și altcum, cu carea suntemu detori unii altui-a. Banii ori fructele, estmodu strinse, se potu administră M. O. D. Vasiliu Popu protopopu în T-Szántó, postă ultima: Tasnăd, care apoi cu intilegintă din giură va săcă să le înainteze la locul să destinăriunea loru. — Scritorialu acestor orduri este deza numitul Domnul 5 fl. v. a., spre scopul menținutu. Să ne ajută, că și Domnul ne va ajută!!

Corr.

Nr. 64

Seriă X

Inscriuțiere *).

Adunarea generală a Asociației naționale din Aradu pentru cultură poporului român — conformu

*) Celelalte onorabile redactiuni sunt rogate a reproduce și în diuariele sale acăsta inscriuțiere.

Directiunea

decisunii directiunale din 8 Maiu nou, a. c. Nr. 64, — va tine aici în Aradu, „în 25 Maiu, 6 Iunie a. c. și următoarele zile”, la care ocasiunea să dispuse arangarea indatenatei petreceri naționale de sărbători, în favoarea fondului acestei asociații.

Ceea ce aducundu-se la cunoștință onofratului public, — se invită cu tota onoarea p. t. membri ai asociației noastre, cu acea însemnare, că programul agendelor loru pertractande se va publica cătu mai curundu și diuariele naționale.

Aradu, 15 Maiu nou 1870.

Directiunea asociației naționale pentru cultură poporului român.

Directorul secundariu:

Ioane Popoviciu Desseanu, m. p.

Petrus Petroviciu, m. p., notariu directiunale.

Zagără, 12. maiu, 1870.*)

Dile Redactoru!

In „Federatiunea” din 17/29 aprilie 1870, nr. 36-386, duu asesore din Abradu, Basiliu Basiota din Zagără, districtul Nesaude, me publică cu tota nedreptatea, cu mare defaimă, clevetire și desonorare a persoanei și caracterului meu, — negandindu-se, dacă ar avea său de dreptu.

Pentru descrișele defaimă, clevetire și desonorare nedrepta l'am incusat la tribunalul competente. — Sentința va urma și se va publica.

Demeter Kittulu, m. p., c. r. locutentenent în pensiune.

VARIETATI.

* * * (Necrolog) Dr. Eutimiu Murgu, care pâna în an. 1850 fu apostolul naționalității române, era de atunci trăi retrasă, ocupându-se cu vindecarea boalei de apa, repausă în Budă, joi în 30 aprilie, 12 maiu a. c. Immormentarea se tineu sambăta în 21/4 maiu. Fi-a în cinstea usioră, și memorie ne uită!

* * * (Foile ungh. guvernamentale spună, că ministrul financiilor, Melch. Lónyay, în vorbi sambăta ultimă ora în cameră reprezentantilor, în calitate de ministru unguresc. E verosimul, că succesorul lui, Kerkápoly, va dă primă audientă domineca, era Lónyay și va luă, luni, remasă bună de la colegii, săi, pentru a ocupa postul de ministru comună alu financiilor în Transleitania.

* * * (Se a întârziat) la numerul pres. alu diuarului nostru din partea Dñi Iosefu Pozdech: Descrierea montarii campane oru mai noue patentate și a scaunului de campană de feru clocanit.

Sciri electrice.

Constantiopol, 17. maiu. Chevalier, vice-admiralul francesu, primi din Paris ordinul, dă nu parăs Pireulu cu escadronele Levante.

Paris, 17. maiu. Favernay, secretariul consularu de pâna acum din Viena, se va numi și siefu de cabinetu, era br. Bourgoing secretarul privatul alu ducelui de Gramond.

Bursa de Viena de la 20. Maiu. 1870.

5% metalli.	60.25	Londra	123.75
Imprum. nat.	69.80	Argintu	121.50
Sorti din 1860	96.10	Galbenu	5.86
Act. de banca	721.	Napoleond'or	9.88
Act. inst. cred.	255.20		

Reponsu. Dñi Popu, prot. in Vadu. Epistolă DTale din luna curintă o-am primită noi insă ne si n-am însemnat cu prietenul ei; era ceea din decembrie inca a ajunsă în manele respectivului care, preste putienu, ti-va responde prin una epistolă deosebită. Salutare.

*) Tote diuariele române sunt rogate a aduce la cunoștință onor. publicu acăsta aretare în totu cuprinsul său. Notă coresp.

Proprietariu și editoriu ALEXANDRU ROMANU
Redactoru respund. interim. IONU PORUTIU.